

Sanna Sainmaa, Suomen Siipikarjaliitto:

Syksy saapuu: on aika ryhtyä tosi toimiin jyrsijöitä vastaan

Jyrsijätorjunta on muistettava pitää maatioilla kunnossa ympäri vuoden, mutta syksyisin siihen kannattaa kiinnittää erityistä huomiota. Ilmojen kylmettyä kesäisin ulkona viihtyvät metsähiiret muuttavat mielellään sisätiloihin.

Jyrsijät viihtyvät siellä missä on ruokaa sekä suojapaikkoja ja tässä suhteessa maatilat luovat oivat edellytykset niiden lisääntymiselle. Ne voivat tuhota sähköjohtoja ja rakenteita sekä suurina laumoina syödä ja sotkea huomattavia määriä rehua. Sähköjohtojen tuhoaminen taas vuorostaan lisää paloriskiä. Jyrsijät ovat tautiriski niin ihmisille kuin eläimillekin, koska ne levittävät mm. salmonellaa, kampylobakteereita sekä myyräkuumetta. Viime talven suuri jyrsijäkanta onkin heijastunut tilastoissa normaalia korkeampana myyräkuumetapausten määränä ihmisillä.

Tunne vastustajasi

Jyrsijöiden tottumuksissa ja tavoissa on eroja. Rotta viihtyy kosteissa paikoissa, joihin se voi kaivaa käytäviä ja suojapaikkoja. Se voi asua esimerkiksi kuivurin ulkopuolella ja käydä sisällä vain syömässä. Rotta on epäluuloinen ja suhtautuu kaikkeen uuteen aluksi varauksella, myös syöttölaatikoihin. Se liikkuu pääosin öisin, mutta rotakannan ollessa runsas, niitä voi nähdä myös päivisin. Ro-

tat ovat tehokkaita lisääntymään ja siksi niiden myrkyttämisen pitää olla jatkuvaa. Pienikin henkiin jäänyt rotta-lauma voi suotuisissa olosuhteissa nopeasti lisääntyä satojen yksilöiden yhdyskunnaksi. Rotan ylähammas kasvaa vuosittain 13 cm. Kuluttaakseen etuhammastaan rotta jysii mielellään sähköjohtoja, puuta, muovia ja jopa betonia.

Noin 15 gramman painoinen kotihiiri on vielä tehokkaampi lisääntyjä kuin rotta. Se voi putkauttaa maailmaan 4 - 8 yksilön poikueen 25 päivän välein. Kotihiiri pitää kuivista paikoista kuten varistorakennusten välipohjista ja seinistä. Se ei tarvitse vettä juodakseen, vaan saa tarvitsemansa nesteen ravinnosta. Mestari kiipeilijänä se rapistelee monesti seinissä sekä kattorakenteissa ja luikahtaa helposti jopa kuusi millimetriä halkaisijaltaan olevasta aukosta eli lyijykynän läpimentävästä paikasta. Kaksi heikkoutta sillä kuitenkin on; nimittäin uteliaisuus ja huono muisti. Se työntää kuononsa kaikkeen uuteen kuten hiirenloukkuihin. Ja kerran irti päästyään toistaa virheensä ja työntää kuononsa samaan loukkuun.

Hiiret ja rotat voidaan erottaa toisistaan myös ulosteiden perusteella: rotan ulosteet ovat noin 1 cm:n pituisia, hiiren puolet siitä.

Parasta ennaltaehkäisyä on estää ravinnon saanti

Tärkein jyrsijäkantaa säätelevä tekijä on ravinto. Näin ollen myös tehokkain keino estää jyrsijöitä lisääntymästä

on estää niiden pääsy ravintolähteeseen. Viljasiilojen tulee olla tiiviitä, maahan tipunut rehu ja rikkoontuneet kanamunat tulee kerätä pois ja erätauoilla rehu tulee poistaa heti eläinten lähdettyä. Vilja ja jätteet tulee säilyttää astioissa, joista jyrsijät eivät pääse syömään läpi. Maatioilla viljaa ja muuta jyrsijöille kelpaavaa on kuitenkin mahdotonta suojata kokonaan. Tämän vuoksi myös muita torjuntakeinoja on käytettävä.

Tuotantorakennusten mahdolliset jyrsijöiden kulkureitit tulee tilkitä. Esimerkiksi ovi-

Pöytä on katettu. Syöttölaatikko odottaa jyrsijöitä kanalan seinustalla.

en aluset ja putkien läpiviennit tulee tiivistää, ilmastointiaukkoihin tulee laittaa riittävän tiiviit ritilät tai verkot ja käytöstä otetut putkistot tulee tukkia. Myös lattiakaivoissa tulee olla ritilät, koska rotat pääsevät rakennuksiin myös viemäreiden kautta. Rakennusten seinustat tulee raivata suojaavasta kasvillisuudesta ja kivijalan vierusta kannattaa sorata 30 sentin leveydel-

tä. Kaikki seinustoilla olevat telineet ja köynnöskasvit herttävät jysijöiden kiipeämistä.

Rottien liikkeitä ja esiintymistä voi tarkkailla tekemällä hienojakoisesta hiekasta tai talkista tms. sileitä laikkuja epäillyille rottien kulureiteille. Näistä sileistä laikuista rottien jalanjäljet voidaan todeta yön jälkeen.

Tunne myrkyt, aseta syötit oikein

Rotanmyrkyjä on kahta tyyppiä. Toistomyrkyt, kuten kumatetralyyli ja difenakumi, vaativat useita syöntikertoja. Näitä myrkyjä tulee pitää kaksi-kolme viikkoa rottien saatavilla, niin että ne eivät pääse välillä kertaakaan loppumaan. Toistomyrkyt häviävät rotan elimistöstä nopeasti ja uusi annos on saatava lähes päivittäin, jotta toivottu tulos saavutettaisiin. Kertamyrkyt, kuten bromadioloni, tappaa rotan jo kerta-annoksena. Rotanmyrkyjen teho perustuu siihen, että ne heikentävät veren normaalia hyttymismekanismia ja vaurioittavat verisuonia, jonka vuoksi rotat kuolevat verenhukkaan. Aine vaikuttaa samalla tavalla myös muihin selkärangaisiin eläimiin ja sen vuoksi myrkyt on aina laitettava syöttilaatikoihin, jotta muut eläimet eivät altistu sille. Kotimainen hiirikanta on oppinut sietämään muutamia jysijätorjuntaan käytettyjä myrkyjä ja siksi valmistetta valitessa on hyvä tarkistaa aineen soveltuvuus myös hiirien torjuntaan. Jussi Tuomi Anticimex Oy:stä kertoi, että he ovat todenneet bromadiolinin tehoavan huonosti hiiriin ja kumatetralyyliä he käyttävät ainoastaan rottiin.

Syöttölaatikoissa tulee olla kaksi aukkoa, jotta rotat pääsevät kulkemaan niistä läpi. Ulos sijoitettavien laatikoiden tulee olla myös kosteuden-

kestäviä ja siksi muoviset laatikot ovat suositeltavia. Kostuessaan myrkkysyötit menettävät tehoaan ja homehtuvat, jolloin jysijät eivät syö niitä enää. Parafiinista ja torjunta-aineesta puristetut syöttipalat sen sijaan kestävät kosteutta hieman paremmin. Syöttölaatikot sijoitellaan sellaisiin paikkoihin, joista jysijät ovat tottuneet etsimään ravintoa ja joista ne kulkevat sisään rakennuksiin. Ulkona ne voidaan sijoittaa sokkelin viereen ja sisällä seinän viereen kulkuaukot seinän suuntaisesti. Syöttölaatikot tulisi aina sijoittaa samaan kohtaan, koska rotta uutuksia vieroksuvana ei mene heti uudessa paikassa olevaan syöttiin. Syötit tulee numeroida ja niiden sijainti tulee merkitä paperille, jotta niiden tarkastaminen käy helpommin. Myrkyt käyttö tulee aloittaa tarpeeksi suurilla annoksilla ja kulutusta on aluksi tarkkailtava päivittäin. Jos myrkyä on seuraavana aamuna jäljellä, voidaan annosta pienentää. Jos taas kaikki on syöty yön aikana, tulee sitä lisätä. Näin voidaan aluksi arvioida myrkyt menekkiä. Myrkyä ei saa laittaa kerralla liikaa, vaan sitä on mieluummin lisättävä useamman kerran viikossa, jotta se pysyy tuoreena ja maistavana eikä homehdu.

Ympäri vuoden rottia houkuttelevissa kohteissa (maatilat) suositellaan pysyviä syöttiasemia, joissa tuoretta syöttiä pidetään jatkuvasti laatikoissa jysijöiden saatavilla.

Hiirenloukut

Hiirenloukut soveltuvat paremmin hiirien kuin rottien torjuntaan. Loukkuja täytyy asentaa tiheästi,

koska hiiret liikkuvat pienellä reviiirillä. Sama koskee myös myrkkysyöttejä, jos niillä halutaan torjua hiiriä. Hiirenloukut kannattaa kiinnittää rautalangalla esim. seinään tai muuhun kiinteään kohteeseen. Hiirenloukut ovat oivallisia hiirten vähentämiseen kotitalouksissa, mutta myrkytys on tehokkaampi keino maatiloilla.

Lähteet:

Kasvinsuojeluseuran julkaisu n:o 90, Arvo Myllymäki: Rotta ja Kotihiiri. Haitat, ekologia ja torjunta Maatilan Pellervo, maaliskuu 2001: Eroon rotista ja hiiristä Anticimex Oy

Loukut sopivat hiirien torjuntaan kotitalouksissa, maatiloilla myrkyt ovat suositeltavampia.

Parafiinisyytti ja muovilaatikko kestävät kosteiden olosuhteita.

Hiirivitsi

Kolme hiirtä kehuskeli uroteoillaan.

Ensimmäinen hiiri sanoi:

- Minä syön joka päivä rotanmyrkyä, eikä tee heikkookaan!

Toinen hiiri sanoi:

- Minä hyppään joka päivä hiirenloukkuun, teen sata punnerrusta ja lähdän kotiin.

Kolmas hiiri vilkaisi kelloaan ja sanoi:

- Voi pojat nyt on lähettävä.
- Mihin sulle nyt niin kiire tuli?
- Treffeille kissan kanssa!

